

Polismyndigheternas behandling av känsliga personuppgifter

1 SAMMANFATTNING

Nämnden har, utifrån de 21 polismyndigheternas svar på ett frågeformulär, kartlagt i vilka register det, typiskt sett, kan förekomma känsliga personuppgifter i den mening som avses i 2 kap. 10 § polisdatalagen (2010:361) (PDL) och i vilka situationer det, typiskt sett, kan finnas anledning att behandla känsliga personuppgifter i dessa register.

Känsliga personuppgifter förekommer främst vid återgivande av uppgifter som lämnats i samband med anmälningar och förhör samt i förundersökningar rörande vissa brottstyper såsom sexual- och hatbrott. Behandling av känsliga personuppgifter kan vidare förekomma även i andra förundersökningar, exempelvis för att uppgifterna är av betydelse för motivbilden, i underrättelseverksamheten samt i olika kommunikations- och resursfördelningssystem.

Mot bakgrund av vad som framkommit vid kartläggningen ser nämnden ett särskilt behov av att granska polisens behandling av känsliga personuppgifter i underrättelseverksamheten.

2 BAKGRUND

PDL trädde i kraft den 1 mars 2012. Syftet med lagen är att ge polisen möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt i sin brottsbekämpande verksamhet och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid en sådan behandling. I PDL, liksom i annan lagstiftning om behandling av personuppgifter på internationell och nationell nivå, har känsliga personuppgifter en särställning som innebär att sådana uppgifter endast får behandlas i undantagsfall och under särskilda förutsättningar.

Samtidigt som PDL trädde vissa ändringar i lagen (2007:980) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet i kraft, vilka innebär att Säkerhets- och

integritetsskyddsmyndigheten ska utöva tillsyn över polisens behandling av personuppgifter, särskilt vad gäller behandling av känsliga personuppgifter.

Nämnden har den 28 mars 2012 på eget initiativ beslutat att kartlägga i vilka register och i vilka situationer behandling av känsliga personuppgifter typiskt sett förekommer hos polisen. Kartläggningen syftar till att ge underlag för fortsatt tillsyn.

3 RÄTTSLIG REGLERING

Enligt 2 kap. 10 § första stycket PDL får uppgifter om en person inte behandlas enbart på grund av vad som är känt om personens ras eller etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa eller sexualliv (känsliga personuppgifter). Det är alltså inte tillåtet att föra register över eller på annat sätt göra anteckningar om enskilda enbart på den grunden att de utifrån något i paragrafen angivet förhållande kan hänföras till en viss kategori av människor. Bestämmelsen hindrar emellertid inte behandling av uppgifter om en persons nationalitet och i regel faller också uppgifter om att en viss person kommer från en viss världsdel eller ett visst land utanför förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter.¹

2 kap. 10 § andra stycket PDL innehåller två undantag från huvudregeln. Här föreskrivs att uppgifter om en person, om de behandlas på annan grund, får kompletteras med sådana uppgifter som avses i första stycket när det är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen. Bestämmelsen innebär att om andra uppgifter om en person samlas in i samband med t.ex. en förundersökning får dessa kompletteras med känsliga personuppgifter om det är av avgörande betydelse för utredningen. Med hänsyn till den restriktivitet som ligger i begreppet ”absolut nödvändigt” måste behovet av att göra sådana kompletteringar prövas noga i det enskilda ärendet. Känsliga personuppgifter får också, enligt 2 kap. 10 § andra stycket PDL, behandlas om det är nödvändigt för diarieföring eller om uppgifterna har lämnats till polisen i en anmälan eller liknande och behandlingen är nödvändig för handläggningen. Det innebär bland annat att det är möjligt för polisen att ta emot och besvara anmälningar och liknande skrifter som lämnas i elektronisk form även om dessa innehåller känsliga personuppgifter.²

Enligt 2 kap. 10 § tredje stycket PDL ska uppgifter som beskriver en persons utseende utformas på ett objektivt sätt med respekt för människovärdet. Syftet

¹ Prop. 2009/10:85 s. 325.

² A. prop. s. 325 f.

med bestämmelsen är enligt förarbetena att förhindra att personers utseende beskrivs i ordalag som kan vara kränkande för individen.³

4 TILLSYNENS OMFATTNING

Nämnden har genomfört kartläggningen med ett frågeformulär (se bilaga 1) som ställts till samtliga polismyndigheter via personuppgiftsombudet vid respektive myndighet. Nämnden har inriktat kartläggningen på de register myndigheterna för med stöd av PDL. Med register avses i detta sammanhang alla typer av elektroniskt lagrade uppgiftssamlingar.

5 SAMMANSTÄLLNING AV POLISMYNDIGHETERNAS SVAR

Alla 21 polismyndigheter har besvarat frågorna, antingen genom myndigheternas personuppgiftsombud eller någon som personuppgiftsombudet utsett.

Inledningsvis bör framhållas att polismyndigheterna har betonat att känsliga personuppgifter endast registreras i fall där man bedömt att uppgifterna varit absolut nödvändiga för syftet med behandlingen.

5.1 Känsliga personuppgifter i olika register

En stor majoritet av polismyndigheterna (20 stycken) har uppgett att känsliga personuppgifter kan förekomma i de system som används för hantering av anmälningar och förundersökningar; Datoriserad utredningsrutin – tvåängsmedel (DurTvå), Polisens utredningsstöd (PUST) och Rationell anmälningsrutin (RAR).

Flertalet polismyndigheter (16 stycken) har även nämnt att känsliga personuppgifter kan förekomma i register som används för att hantera underrättelseinformation, t.ex. Kriminalunderrättelseregistret (KUR), Kriminalunderrättelsetjänstens myndighetsinterna information (KUT-info), i underrättelseapplikationen SURFA och i Särskilda undersökningar (SUR:ar).

Dessutom har flertalet polismyndigheter (16 stycken) angett att känsliga personuppgifter också kan förekomma i olika kommunikations- och resursfördelningssystem, t.ex. systemet för att sprida brådskande polisiära meddelanden (Larm-PC), radiokommunikationssystemet (RAKEL), ärendehanteringssystemet (STORM) och i den inspelningsutrustning som finns i myndigheternas länskommunikationscentral (LKC).

³ A. prop. s. 326.

Några polismyndigheter (7 stycken) har också nämnt att känsliga personuppgifter kan förekomma i den digitala bildhanteringen inom polisen (BIP). Enstaka polismyndigheter har också nämnt andra system, som Signalements- och fingeravtrycksregistret, Katastrofregistret och polisens e-postsystem GroupWise.

5.2 Känsliga personuppgifter i olika situationer

5.2.1 Anmälningar och förundersökningar

När det gäller behandling i system som hanterar anmälningar och förundersökningar har flertalet polismyndigheter (13 stycken) uppgett att känsliga personuppgifter framför allt behandlas då de registrerade själva, i bl.a. anmälningar och förhör, lämnar den typen av uppgifter till polisen. Även då polisen i andra sammanhang tar emot uppgifter från allmänheten kan känsliga personuppgifter förekomma, exempelvis i polisens händelserapporteringar.

Dessutom har många polismyndigheter (11 stycken) uppgett att det i förundersökningar rörande vissa typer av brott, såsom sexual- och hatbrott, kan finnas anledning att behandla känsliga personuppgifter. Några polismyndigheter har uppgett att känsliga personuppgifter kan förekomma även i andra typer av brottsutredningar. Ett exempel som har angetts är att känsliga personuppgifter om en gärningsman kan tillföra viktig information om motivbilden.

5.2.2 Underrättelseverksamhet

Flera myndigheter (7 stycken) har uppgett att känsliga personuppgifter kan behöva registreras i underrättelseverksamhet som rör brottslig verksamhet kopplad till extremiströrelser eller kartläggningar av våld mot politiker, HBT-personer eller aktiva religionsutövare.

5.2.3 Beskrivning av brottsaktiva

I kommunikations- och resursfördelningssystem har flera polismyndigheter (7 stycken) framhållit att känsliga personuppgifter kan behöva registreras då brottsaktiva personer behöver identifieras (t.ex. genom angivande av etniskt ursprung) eller då brottsaktivas farlighetsgrad behöver beskrivas (t.ex. smitta).

6 NÄMNDENS IAKTTAGELSER

Nämnden konstaterar att polismyndigheternas uppfattning är att känsliga personuppgifter bland annat kan förekomma i anmälningar, återgivande av förhørsutsagor och liknande. Undantagen från registreringsförbudet i 2 kap. 10 § PDL är avsedda att gälla för denna typ av registreringar. I de flesta fall torde sådana registreringar också vara nödvändiga för handläggningen

(anmälningar) respektive absolut nödvändiga för syftet med behandlingen (förhørsutsagor).

Nämnden konstaterar vidare att polismyndigheternas uppfattning är att känsliga personuppgifter kan förekomma i ett antal andra situationer i förundersöknings- och underrättelseverksamheten samt vid beskrivningar av brottsaktiva. Registreringen av uppgifter som inte härrör från anmälningar eller förhørsutsagor torde i allmänhet behöva föregås av en mer noggrann prövning i det enskilda fallet. Lagens krav på att en registrering ska vara absolut nödvändig innebär att stor restriktivitet måste iakttas. Mot bakgrund av polisens ambition att koppla samman olika register till större sammanlänkade system blir en restriktiv behandling av känsliga personuppgifter av än större betydelse. Detta gör sig inte minst gällande inom underrättelseverksamheten, där allmänhetens insyn är mycket begränsad och registreringarna inte sällan av integritetskänsligt slag. Nämnden ser därför ett särskilt behov av att granska polisens behandling av känsliga personuppgifter i underrättelseverksamheten i kommande projekt.

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden beslutar att delge Rikspolisstyrelsen och samtliga polismyndigheter denna kartläggning.

Frågor, Polismyndigheternas behandling av känsliga personuppgifter

Polismyndigheten (XXX)

1. I vilka av de register myndigheten för med stöd av polisdatalagen (2010:361) (PDL) kan, typiskt sett, känsliga personuppgifter i den mening som avses i 2 kap. 10 § PDL förekomma (dvs. uppgifter om en registrerad persons ras eller etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa eller sexualliv)?

2. I vilka situationer kan det, typiskt sett, finnas anledning att behandla känsliga personuppgifter i de ovan nämnda registren?

Namn

Datum
